

Il pli aut protectur d'animals da la confederaziun

Visita en l'uffizi per segirezza alimentara e fatgs veterinars

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

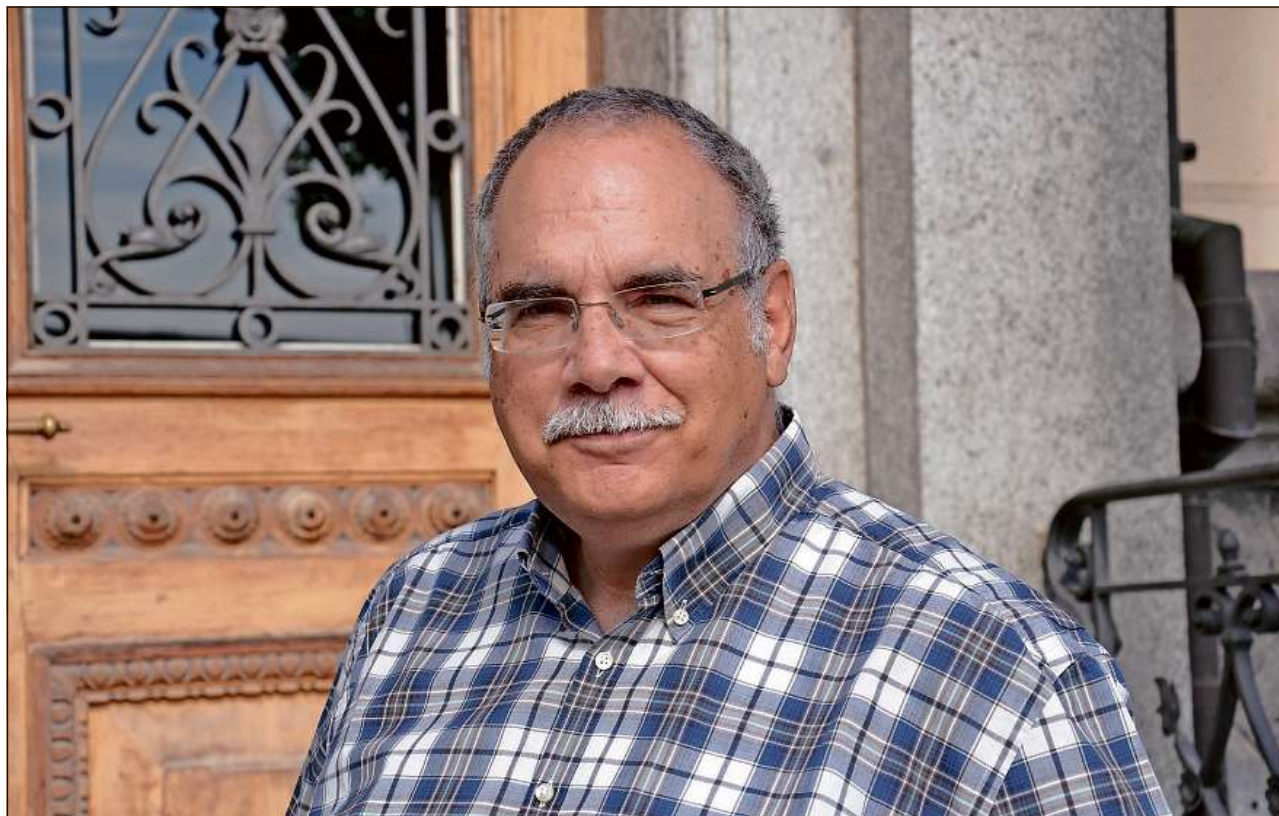
■ **Sch'i capita scandals sco quel da Hefenhofen vulan las medias scleriment e Kaspar Jörger è in um tschertgà. Dapi quatter onns timuna el la protecziun d'animals tar la confederaziun. Momentan procuran las vatgas cun corna per in tschuat lavur.** Ses curriculum vitae è impressiunant: Jörger ha lavurà en la perscrutaziun, en in spital d'animals ed ha fundà cun in cumpogn in'atgna pratica a Lai. Lura è el daventà veterinari da la citad da Cuira, sunter veterinari dal chantun ed ha – avant che cumenzar tar la confederaziun – anc prestà agid da svilup en l'ester. Insatge fitg impurtant e decisiv per sia carriera na stat betg en ses curriculum.

Chausa che stat a cor

Ils geniturs eran oriunds da Domat ed èn sa chasads a Tavau nua ch'il bab instruisa a la scola media. Sco gimnasiast ha Kaspar survegnì in job da vacanzas: tunder nursas en il center per chirurgia experimental a Tavau.

«Jau hai vesi là chausas che fissan oz scumandadas», sa regorda il protectur dad animals. «Jau sco scolar hai pensà, quai na sa betg esser.» Ma da lez temp n'enconuschevan ins nagut auter e per perscrutar co operar ruttadiras da l'ossa cun plattas da titan hajan ins stui experimentar cun nursas e chauns. I na devia anc naginas reglas, naginas controllas u naginas restricziuns quants animals ch'ins dastgia duvra. «Jau na less betg far schlet quai. Igl era simplamain in auter temp. Jau sco veterinari hai l'entschatta er anc chastrà pors senza narcosa. Oz fiss quai scumandà», relativescha Jörger.

Las impressiuns da lez temp han sensibilisà il gimnasiast e perquai statti oz a cor a Jörger ch'experiments cun animals

Discurra in bel rumantsch da Domat e di arviuls empè da capuns – Kaspar Jörger che timuna la secziun da protecziun d'animals tar la confederaziun.

FOTO C. CADRUVI

vegnian fatgs cun prudientscha. Il 2007 ha el cumenzà tar la confederaziun e s'engascha dapi lura ch'il dumber dad animals d'experiments sa reducescha (guarda fenestra). In fritg da sias stentas è plinavant in nov center da cumpetenza a l'Universitad da Berna ch'ins ha avrì il mars passà. Là promovon ins novas vias e metodos alternativas tar experiments d'animals.

Dal reminent: La metoda da pinar ossa cun plattas dad atschal u da titan, sviluppada a sias uras a Tavau, vegn appligada oz sin l'entir mund. Era la lavur da dissertaziun da Jörger ha contribuì in zic a quest success: Sco doctorand ha el numnadamain chattà ora ch'ina crena en la platta lubescha ina meglra circulaziun en la pel da l'oss e procura che l'oss crescha ensemen pli svel.

Controllas e federalissem

L'emna passada ha la Turgovia publictà il rapport dal cas Hefenhofen nua ch'in pur aveva maltractà onns a la lunga ses chavals ed animals ed ha manà per il nas enturn controlladers ed autoritads. Il cas muventa sa chapescha era Jörger. Sia secziun è responsabla per l'armonisaziun da las controllas da basa en ils manaschis. Questas controllas han da succeder mintga quatter onns e diesch pertschient senza annunzia.

Jörger n'ha dentant betg agens controlladers. Ils chantuns han dad exequir las controllas e la pratica divergescha fermamain. Gist las controllas nunannunziadas vegnan savens negligidas u betg manadas atras consequentamain.

Quant cunscienzius ch'i vegn controllà dependia dal veterinari chantunal, di Jörger. E sch'in veterinari fastizeschia surpassaments dovria el il sustegn da las autoritads e da la politica per pudair agir, «uschiglio n'ha el betg schanza». Sco pli aut protectur d'animals da la Svizra na posseda el nagin agen instrumentari da sancziunar persunas che maltracteschan la biestga. En quel regard stat il federalissem enta pes. Da prender mesiras u metter en rocla proceduras penals stat sulet en la cumpetenza dals chantuns.

Statistica tradescha bler

Sin la dumonda sch'el avess gugent la pussaivladad da sez sancziunar directamain, responde Jörger: «Naturalmain fiss meglier sche nus pudessan sez intervenir. Ma nus stuvain lavurar cun las circumstanzas che regian en Svizra.»

In tschert instrumentari posseda il protectur federal dentant tuttina: Ina statistica davart las proceduras penals encunter persunas ch'han maltractà animals. Mintg'on edescha la secziun da Jörger la statistica che tradescha cler e net

tge chantuns ch'èn activs en la protecziun d'animals e tgenins betg. La statistica dal 2017 mussa: En l'Argovia èn vegnids sancziunads 154 cas, en il Grischun 54 ed en il Tessin mo 17.

L'irritaziun mediala en cas sco quel da Hefenhofen lascha savens emblidar che la Svizra è puncto protecziun d'animals luschi ordavant ad auters pajais. En l'Uniu europeica na dettia quai betg ina lescha uschè stricta, di Jörger. Ils manaschis vegnian controllads mo rarischem e «gliez nizzegia nagut».

Vadels reageschan sensibel

Paucas emnas avant la votaziun davart subvenziuns per vatgas cun cornas è Jörger confruntà cun dumondas da las medias schebain las vatgas pateschian tar la scornada. Igl è da prestar lavur da comunicaziun en ina tematica emozziunala. Sco veterinari contempla Jörger la chausa ord vista scientifica, per las medias sto el dentant declerar la chausa uschè simpel sco pussaivel e sto far il sbargat difficil tranter savida scientifica ed infurmaziun chapavla. En il cumbat da votaziun survegnia la gliued da tuttas varts ina massa infurmaziuns che sa movian tranter vardad e fantasia, di il veterinari. Ils iniziants pretendian per exempel che la biestga haja dolurs da fantoms sche la corna manchia. Scienti-

ficamain possian ins strusch mussar si che quai na constettia gnanc. Betg mo perquai che l'animal na sappia betg discurre e dir sch'el haja mal u betg, ma bain era perquai che la dolur saja insatge fitg individual. Intginas enconuschientschas scientificas existan tuttina: L'Universitad da Berna haja mussà en in studi che radund ina terza dals vadels scornads reageschian anc sunter trais mais sensibel sch'ins piglia en il chau en il lieu nua ch'ins ha brischà ora la ragisch-corna.

Trais giats ed in ami che fa il pur

E tge è atgnamain l'animal preferì dal pli aut protectur d'animals da la Svizra? «Jau avess gi gugent in chaun, ma jau n'hai mai gi avunda peda», di Jörger. Persuenter procurian trais giats per vita a chasa a Valbella. El haja adina gi interess per animals, gist era per las nursas en il center da perscrutaziun. Plinavant fetschia ses meglier cumpogn il pur a Tavau. Uschia haja el adina pudì tegnair contact direct cun l'agricultura. «Quai è impurtant per la piazza ch'jau hai ussa.»

Il principi da 3r

Radund dus milliuns animals vegnivan duvrads pli baud en Svizra per experiments. Dapi 1991 existan prescripziuns rigurusas ed il dumber d'animals è sa reduci fin il 2008 sin radund 750 000. Cun implementar il principi da 3r èsi anc ina giada gartegia da reducir il dumber sin radund 650 000 animals.

Ils 3r's muntan «replace, reduce, refine» u per rumantsch «remplazzar, reducir e megliar». Cun «remplazzar» èsi manegia ch'ins duaja applitgar sche pussaivel metodos alternativas empè da far experiments cun animals. Cun «reducir» èsi manegia da duvra uschè pauc animals sco pussaivel e cun «megliar» ch'ins tracta meglier ils animals.

Tgi che maina atras experiments dovra ina lubientscha, sto regularmain dar giu rapport e mussar ora las qualificaziuns necessarias dal persunal.

Puncto applicaziun dal principi da 3r saja la Svizra – cumpareglia cun auters pajais – a la testa e possedia ina gronda experientscha, di Kaspar Jörger. Era las universitads svizras e l'industria farmaceutica gaudan en quest regard ina buna reputaziun.

Curt e bun

Naschi: ils 29 da matg 1957

Creschi si: a Tavau

Burgais: da Val S. Pieder

Abitescha: a Valbella e Berna

Stadi civil: maridà cun Heidi

Famiglia: quatter figlias, ina biadia

Professiun: veterinari

Animal preferì: vatga

Hobis: ir cun skis, viandar, ir cun mountainbike

Spais preferidas: arviuls cun blutlas

Fan: dal HCD